Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија
Университет имени Гоце Делчева, г. Штип
Македония
Goce Delcev University in Stip
Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Прва меѓународна научна конференција

Первая международная научная конференция

First International Scientific Conference

ФИЛКО
FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЯ, КУЛЬТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

18-19 март 2016 / 18-19 марта 2016 / 18-19 March 2016

Штип / Штип / Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип	Воронешки државен универзитет
Македонија	Русија
Университет имени Гоце Делчева, г. Штип	Воронежский государственный университет
Македония	Россия
Goce Delcev University in Stip	Voronezh State University
Macedonia	Russia

Прва меѓународна научна конференција **Первая международная научная конференция**

First International Scientific Conference

Ф И Л К О
F I L K O

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ **ФИЛОЛОГИЯ, КУЛЬТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ**
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

18-19 март 2016 / 18-19 марта 2016 / 18-19 March 2016
Штип Штип Stip

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Ољга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Коваљов, Филолошки факултет при ВГУ
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Софија Заболотнаја (Русија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)
Јулиа Дончева, (Бугарија)
Неџати Демир, (Турција)
Зеки Ѓурел, (Турција)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Данијела Костадиновиќ (Србија)
Тамара Валчиќ- Булиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Реа Лујиќ (Хрватска)
Биљана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (БиХ)

Технички секретар
Татјана Уланска
Марија Тодорова

Главен и одговорен уредник
Драгана Кузмановска

Јазично уредување
Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Софија Заболотнаја (руски јазик)
Биљана Иванова (англиски јазик)

Техничко уредување
Костадин Голаков
Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет
Филолошки факултет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија
Е-пошта: filko.conference@gmail.com
Веб-страница: http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

316.7(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција филологија, култура и образование (1; 2016 ; Штип)
Зборник на трудови / Прва меѓународна научна конференција филологија, култура и образование, 18-19 март 2016, Штип = Сборник статей / Первая международная научная конференц, 18-19 марта 2016, Штип = Conference proceedings / First International Scientific Conference, 18-19 March 2016, Stip. - Штип : Универзитет "Гоце Делчев", 2016. - 1119 стр. ; 21 см

Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-308-9
1. Насп. ств. насл. - I. Международная научная конференц (1; 2016 ; Штип) види Меѓународна научна конференција филологија, култура и образование (1 ; 2016 ; Штип). - II. First International Scientific Conference (1 ; 2016 ; Схтип) види Меѓународна научна конференција филологија, култура и образование (1 ; 2016 ; Штип)
а) Културологија - Собири
COBISS.MK-ID 101960202

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Оьга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ
Виолета Димова (Македония)
Мария Кусевска (Македония)
Ева Гёргиевска (Македония)
Даниела Коцева (Македония)
Силвана Симоска (Македония)
Софья Заболотная (Россия)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Татьяна А. Тернова (Россия)
Волфганг Моч (Германия)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)
Юлиа Дончева (Болгаря)
Неджати Демир (Турция)
Зеки Гюрел (Турция)
Ахмед Гюншен (Турция)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Даниела Костадинович (Сербия)
Тамара Валчич- Булич (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Реа Луйич (Хорватия)
Биляна Марич (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)

Ученый секретарь
Татяна Уланска
Мария Тодорова

Главный редактор
Драгана Кузмановска

Языковая редакция
Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)
Софья Заболотная (русский язык)
Биляна Иванова (английский язык)

Техническое редактирование
Костадин Голаков
Славе Димитров

Адрес организационного комитета
Университет им. Гоце Делчева – Штип
Филологический факультет
ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Воронежский государственный университет
Филологический факультет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия
Э-почта: filko.conference@gmail.com
Веб-сайт: http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology,VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Violeta Dimova (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Daniela Koceva (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Sofya Zabolotnaya (Russia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Necati Demir (Turkey)
Zeki Gurel (Turkey)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Sebia)
Selena Stankovic (Serbia)
Rea Lujic (Croatia)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)

Conference secretary

Tatjana Ulanska
Marija Todorova

Editor in Chief
Dragana Kuzmanovska

Language editor
Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)
Sofya Zabolotnaya (Russian)
Biljana Ivanova (English)

Address of the Organizational Committee
Goce Delcev University - Stip
Faulty of Philology
Krste Misirkov St. 10-A
PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State Universiy
Faculty of Philology
10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia
E-mail: filko.conference@gmail.com
Web-site: http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Andonova Albena - FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE AT WORK IN A SMALL GROUP........ 17

2. Асимопулос Панайиотис - УМЕНЬШИТЕЛЬНЫЕ СУФФИКСЫ: СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ МОРФОСЕМАНТИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ В СОВРЕМЕННОМ ГРЕЧЕСКОМ, РУССКОМ И СЕРБСКОМ ЯЗЫКАХ 23

3. Babic – Bjelic Olgica - APPLICATION OF POETRY WORKSHOPS IN KINDERGARTEN 33

4. Басовска Мери, Ивановска Билјана - НАЧИНИ НА ИЗРАЗУВАЊЕ НА ГОВОРНИОТ ЧИН БАРАЊЕ ВО ЈАЗИЧНИОТ ПАР ГЕРМАНСКИ – МАКЕДОНСКИ 41

5. Белчев Толе, Младеноски Ранко - МЕТАЛИТЕРАТУРНИТЕ СЕГМЕНТИ ВО „ТЕАТАРСКИ РОМАН“ НА БУЛГАКОВ И ВО „ВЕШТИЦА“ НА АНДОНОВСКИ 51

6. Бердникова Ольга - НОВЫЕ РЕАЛИСТЫ» В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ 61

7. Бизоев Никола - ВАЛОРИЗАЦИЈА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО ВО ИСТОЧНА МАКЕДОНИЈА 71

8. Бијелиќ Бисера – ИМАГОЛОШКИТЕ СЛИКИ ЗА ИСТОКОТ И ЗАПАДОТ ВО ДРАМИТЕ НА ДЕЈАН ДУКОВСКИ И ГОРАН СТЕФАНОВСКИ 81

9. Божиновски Александар, Методијески Дејан - ИНФОРМАЦИОНИТЕ СИСТЕМИ ЗА ПРИВАТНО СМЕСТУВАЊЕ КАКО ФАКТОР ЗА КУЛТУРНОТО ЗНАЧЕЊЕ НА ТУРИЗМОТ 93

10. Величковска Родна - КУЛТУРНА СОРАБОТКА МЕЃУ РУСИЈА И МАКЕДОНИЈА ИЗРАЗЕНА ПРЕКУ ЗАПОЗНАВАЊЕ НА КУЛТУРНИТЕ ВРЕДНОСТИ НА ОБРЕДНО-ПЕЈАЧКИТЕ ЖАНРОВИ 101

11. Веновска-Антевска Снежана - ПРАГМАТСКО-КОГНИТИВНИОТ АСПЕКТ НА ЛЕКСИЧКОСЕМАНТИЧКИТЕ КАРАКТЕРИСТИКИ ЗА ИЗРАЗУВАЊЕ НА МОДАЛНОСТА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК 111

12. Власова Марина - ЭЛЕМЕНТЫ СОКРАТИЧЕСКОГО ДИАЛОГА В ФИЛЬМЕ ДЖИМА ДЖАРМУША «КОФЕ И СИГАРЕТЫ» 119

13. Гигова Лидија - ЕВАЛУАЦИЈА НА РАБОТАТА НА УЧИЛИШТЕТО ВО ПОДРАЧЈЕТО – ПОЛОЖБА НА УЧЕНИЦИТЕ 125

14. Грачева Жанна – МАРКЕМАЛОГИЯ И ОПРЕДЕЛЕНИЕ АВТОРСТВА ТЕКСТА 135

15. Грујовска Сашка - NOMINA AGENTIS ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК 141

16. Ghentulescu Raluca - METAPHORS IN TECHNICAL-SCIENTIFIC TEXTS 147

17. Demir Necati - PETROGLYPHS AS A SOURCE OF URAL-ALTAIC PEOPLE'S LANGUAGE, HISTORY AND CULTURE 155

18. Денкова Јованка - АНИМАЛИЗМОТ КАКО ТЕМА ВО КНИЖЕВНОСТА ЗА ДЕЦА 163

19. Дёгтева Ярославна - ЧУЖОЙ ВЗГЛЯД КАК МЕЖДИСЦИПЛИНАРНАЯ ПРОБЛЕМА 171

20. Димова Виолета - РЕЦЕПЦИЈАТА НА РУСКИТЕ ПИСАТЕЛИ ВО НАСТАВАТА ПО МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРА 179

21. Dimova Mariya, Milcheva Hristina - THE TRAINING OF GERIATRIC SPECIALISTS IN MEDICAL COLLEGE AT TRAKIA UNIVERSITY, STARA ZAGORA, BULGARIA - IMPORTANT TOOL OF SOCIAL POLICY FOR ACHIEVING BETTER QUALITY OF LIFE FOR OLD PEOPLE 185

22. Донев Драган – ПРОБЛЕМИ СО ПРИБЕЛЕЖУВАЊЕ НА СТУДЕНТИТЕ ПРИ КОНСЕКУТИВНО ТОЛКУВАЊЕ 191

23. Ѓорѓиева Димова Марија – НАРАТИВНИ ХИЈАЗМИ: КНИЖЕВНОСТА КАКО ИСТОРИЈА, ИСТОРИЈАТА КАКО КНИЖЕВНОСТ 199

24. Ѓорѓиевска Ева, Маролова Даринка - КРИЗАТА НА ИСТОРИЈАТА И НА КНИЖЕВНИОТ ЛИК ВО РОМАНОТ „ЧОВЕК БЕЗ СВОЈСТВА“ НА РОБЕРТ МУЗИЛ 209

25. Заболотная Софья - ИМЯ КАК ХРОНОТОП: О КЛЮЧЕВЫХ ТОЧКАХ ПОНИМАНИЯ ТЕКСТА 217

26. Зайналова Лариса - СОХРАНЕНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ ЭКСПРЕССИВНОГО СИНТАКСИСА С. ДАЛИ В ПЕРЕВОДНОЙ ЛИТЕРАТУРЕ (НА ПРИМЕРЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ С. ДАЛИ) 225

27. Зарецкая Виктория - КОНЦЕПТ МЕССИИ В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ПРОЗЕ (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА Д. РУБИНОЙ «ВОТ ИДЕТ МЕССИЯ!») 231

28. Ivanova Biljana, Kuzmanovska Dragana, Kirova Snezana - PREFIX NEGATION IN ENGLISH, GERMAN, AND MACEDONIAN LANGUAGE IN THE TEACHING PROCESS - ANALYSIS OF EXPLICIT LEXICAL PREFIX NEGATIONS 237

29. Ивановска Билјана, Кусевска Марија, Даскаловска Нина - ГОВОРНИОТ ЧИН БАРАЊЕ И МОДАЛНОСТА КАКО НЕГОВА КАРАКТЕРИСТИКА ВО МЕЃУЈАЗИКОТ НА МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК 247

30. Ивановска Лела - УЛОГАТА НА СТУДЕНТИТЕ ВО ПРОЦЕСОТ НА ЕВАЛВАЦИЈА НА НАСТАВНИОТ КАДАР 255

31. Игнатовска – Димитрова Христина – КУЛТУРНА МЕДИЈАЦИЈА ВО ПРОЦЕСОТ НА АФИРМАЦИЈА НА ЕВРОПСКИОТ, РЕЛИГИСКИ ИДЕНТИТЕТ 263

32. Iliev Krste, Pop-Zarieva Natalija - THEMATIC AND TEXTUAL COMPARISON OF THE TRAGEDIES HAMLET BY WILLIAM SHAKESPEARE AND ANTIGONE BY SOPHOCLES 275

33. Ильина Татьяна - ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СЛУЖЕБНЫХ СЛОВ В РУССКИХ И АНГЛИЙСКИХ СЛОЖНОПОДЧИНЕННЫХ ПРЕДЛОЖЕНИЯХ: ТРУДНОСТИ ПЕРЕВОДА 283

34. Iskrev Dimitar - KEY CHARACTERISTICS OF SUCCESSFUL EDUCATIONAL COUNSELING OF SCHOOL'S CLASS..291

35. Jakimovska Svetlana - ON TRANSLATION OF CHURCH-SLAVONIC ORTHODOX TERMS IN FRENCH..297

36. Jankova Natka, Jovcheska Silvana - THE ART OF BUSINESS ENGLISH 307

37. Јованов Јане - ПЕРСПЕКТИВИ ЗА НОВИ УЧЕБНИЦИ ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК 315

38. Јованов Јане, Ромашевска Катерина - „ИЗГУБЕНАТА ГЕНЕРАЦИЈА" – „ИЗГУБЕНА" НИЗ ИСКУСТВАТА И ЗНАЧЕЊЕТО..323

39. Јорданов Киро, Чапова Загорка - ВЛИЈАНИЕТО НА СОЦИЈАЛНИТЕ МРЕЖИ ВРЗ НАСТАВАТА И ОДНОСОТ НАСТАВНИК – УЧЕНИК 333

40. Јосимовска Верица - КНИЖЕВНОСТА КАКО СВЕДОК НА ИСТОРИЈАТА 345

41. Југрева Марија - ДИСТОПИСКА ЛИТЕРАТУРА – ПРЕДВЕСНИК НА ИДНИНАТА ИЛИ САМО ТРЕНД ВО МОДЕРНАТА ЛИТЕРАТУРА 351

42. Караниколова-Чочоровска Луси - ЖЕНСКИОТ ИДЕНТИТЕТ И МЕНТАЛИТЕТ НА ЕДНА РУСКА И ЕДНА МАКЕДОНСКА АНА (ИЛИ: ЗА РОДОВАТА „ДРУГОСТ" НА ТОЛСТОЕВАТА "АНА КАРЕНИНА" И НА „АНА" НА ЈОВАН КОТЕСКИ)................................357

43. Касаповска-Чадловска Милена - КОНСТРУКЦИИ СО АТРИБУТИВНИ ГЛАГОЛИ ВО ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК И НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК..............................365

44. Kečan Ana - WAS CATHERINE EARNSHAW A VAMPIRE? A REVISITING OF WUTHERING HEIGHTS..377

45. Китанов Блаже, Китанова Ирена – ТАЈНАТА НА РУЖАТА ВО МАЛИОТ ПРИНЦ НА ЕГЗИПЕРИ 385

46. Китанова Ирена, Петрова Ѓорѓева Емилија, Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела – ЧИТАЊЕТО И РАБОТАТА СО ТЕКСТ ВО ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА 393

47. Ковалев Геннадий - К ВОПРОСУ ОБ АВТОБИОГРАФИЗМЕ В РОМАНЕ А.С.ПУШКИНА «ЕВГЕНИЙ ОНЕГИН»...401

48. Кожинкова Весна - КОСМОПОЛИТИЗМОТ ВО ТВОРЕШТВОТО НА КОЛБЕ И ЛАФАЗАНОВСКИ...409

49. Коробов-Латынцев Андрей - «СМЕРТЬ УНИВЕРСИТЕТА» РЕКОНСТРУКЦИЯ ФИЛОСОФИИ ОБРАЗОВАНИЯ ФРИДРИХА НИЦШЕ (ПО РАБОТЕ «ЛЕКЦИИ О БУДУЩНОСТИ УНИВЕРСИТЕТА»).......417

50. Коцева Весна, Тодорова Марија, Уланска Татјана - ПРЕГЛЕД НА КРИТИЧКИТЕ ИНТЕРПРЕТАЦИИ НА КРЕШЕНОВИОТ МОДЕЛ НА УСВОЈУВАЊЕ/УЧЕЊЕ НА НЕМАЈЧИН ЈАЗИК 423

51. Коцева Даниела, Мирасчиева Снежана, Петрова-Ѓорѓева Емилија, Китанова Ирена - КУЛТУРА, ГЛОБАЛИЗАЦИЈА, ИДЕНТИТЕТ 431

52. Krsteva Marija - BIOGRAPHICAL FICTIONS ABOUT THE GREAT AMERICAN AUTHORS F. SCOTT FITZGERALD AND ERNEST HEMINGWAY 439

53. Кузмановска Драгана, Шекеринова Емилија - ИНФОРМАЦИСКИ И КОМУНИКАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО СОВРЕМЕНАТА НАСТАВА ВО СРЕДНИТЕ УЧИЛИШТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 449

54. Kurteshi Voglushe, Gulevska Valentina - COMPARATIVE MONITORING OF BEHAVIOR OF PROBLEMATIC PUPILS IN KOSOVO AND MACEDONIA 457

55. Kyrchanoff Maksym W. - LITERATURIZING MODERNIZATIONS IN PRE- AND POST-MODERN SOCIETIES: DESTRUCTION OF ARCHAICNESS IN CONTEXTS OF INTELLECTUAL OPPOSITIONS OF BARBARISM AND CIVILIZATION CATEGORIES IN HISTORICAL TIME 463

56. Kyuchukova Sylvia - INCLUSION OF CHILDREN RAISED IN INSTITUTIONS TO THE DEVELOPMENTS IN THE SPHERE OF HEALTH BEHAVIOR..............475

57. Лапыгина Мария – СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕКСИЧЕСИХ СРЕДСТВ СОЗДАНИЯ ПОЛОЖИТЕЛЬНОГО ИМИДЖА ПОЛИТИКА В РУССКИХ И СЕРБСКИХ СМИ 483

58. Леонтиќ Марија - А1 и А2 ЗАЕДНИЧКИ РЕФЕРЕНТНИ РАМНИШТА НА ЗАЕДНИЧКАТА ЕВРОПСКА РЕФЕРЕНТНА РАМКА ЗА ЈАЗИЦИ И НИВНАТА ПРИМЕНА ПРИ ПОДГОТВУВАЊЕ УЧЕБНИЦИ ЗА УЧЕЊЕ ТУРСКИ ЈАЗИК ВО ТУРЦИЈА И ВО МАКЕДОНИЈА 489

59. Мајхошев Андон – ГОВОР НА ОМРАЗА ВО ТРАДИЦИОНАЛНИТЕ МЕДИУМИ ВО РМ. ПРИМЕРИ ОД РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 501

60. Макаријоска Лилјана, Ѓорѓиоска Жаклина - ЦРКОВНОСЛОВЕНСКИТЕ ЛЕКСИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ ВО ПОЕЗИЈАТА НА МИХАИЛ РЕНЦОВ 509

61. Малинов Зоранчо - ШТИП, „ЧЕТ'РСЕ" И УНЕСКО - КАКО ДА СЕ ИСКОРИСТИ ВПИШУВАЊЕТО НА ШТИПСКИОТ ОБИЧАЈ НА СВЕТСКАТА РЕПРЕЗЕНТАТИВНА ЛИСТА НА НЕМАТЕРИЈАЛНО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО 515

62. Мануковская Татьяна – ЗИМНИЕ СВЯТКИ В С. ПЕРШИНО И СИНИЕ ЛИПЯГИ НИЖНЕДЕВИЦКОГО РАЙОНА ВОРОНЕЖСКОЙ ОБЛАСТИ..........523

63. Марковиќ Михајло, Новотни Соња - ЗА НЕКОИ СЛОВЕНСКИ ЈАЗИЦИ (МИНАТО, СЕГАШНОСТ И ИДНИНА) 533

64. Меркулова Инна - ПАРАМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЛЕКСИКИ МАКЕДОНСКОГО ЯЗЫКА 541

65. Меркулова Ирина, Марьяна Розенфельд - ЯЗЫКОВАЯ ИГРА В РОССИЙСКИХ РЕКЛАМНЫХ ТЕКСТАХ 549

66. Методијески Дејан, Голаков Костадин - ПРЕГЛЕД НА ПОЗНАЧАЈНИТЕ ТУРИСТИЧКИ ВОДИЧИ 555

67. Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела, Петрова-Ѓорѓева Емилија, Китанова Ирена - ПОВРЗАНОСТА МЕЃУ ОБРАЗОВАНИЕТО, ПРАКТИКАТА И ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНИТЕ ЦЕЛИ ВО ОПШТЕСТВЕН КОНТЕКСТ 565

68. Мирчева-Бошевска Билјана - МОЖНОСТИ И НАЧИНИ ЗА ПРЕВОД НА ФРАЗЕМИТЕ 573

69. Михайлова Елена, Цзяннань Чжан - КОНЦЕПТ «МУЗЫКА» В ТВОРЧЕСТВЕ С.В. РАХМАНИНОВА В КОНТЕКСТЕ РАЗЛИЧНЫХ ИСКУССТВ 581

70. Михајловиќ Костадиновска Сања – МЕТАФОРИТЕ ЗА ДОН КИХОТ ВО МАКЕДОНСКИ КОНТЕКСТ 591

71. Молчанова Н. - АСТРАЛЬНЫЙ КОСМОС КОНСТАНТИНА БАЛЬМОНТА 605

72. Moretti Violeta - LATIN PROVERBS AS A TWO-WAY ROAD OF CULTURAL TRANSFER 615

73. Нацев Трајче, Веселинов Драган - КУЛТУРНАТА ИСТОРИЈА НА ШТИП ВО ПРАИСТОРИЈАТА 623

74. Недюрмагомедов Георгий - СОДЕРЖАНИЕ ТЕОРИЙ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ СТАРШЕКЛАССНИКОВ РЕАЛИЗУЕМЫХ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ В ШКОЛАХ СЕВЕРНОГО КАВКАЗА 631

75. Ниами Емил - ПОЛИТКОРЕКТНОСТА ВО МАКЕДОНСКАТА ЈАЗИЧНА СРЕДИНА 639

76. Никодиновски Звонко - СЕМИОЛОГИЈАТА НА ЖЕНАТА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК - ЖЕНАТА ВООПШТО И ФИЗИЧКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ЖЕНАТА 645

77. Николовска Кристина - ПОЕТСКИОТ БЛЕСОК НА ГЕНАДИЈ АЈГИ ВО МАКЕДОНСКИ КОНТЕКСТ 655

78. Ничева Весна, Ашкилова Маја, Иванова Адријана - ПРОФЕСИОНАЛНИОТ ИДЕНТИТЕТ НА НАСТАВНИКОТ – КОМПЕТЕНТЕН НАСТАВНИК НА 21- ВЕК 663

79. Новотни Соња, Марковиќ Михајло - КОНТРАСТИВНОСТ НА ДИЈАХРОНИЈАТА НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ПРИКАЖАН ПРЕКУ СТАРОСЛОВЕНСКИТЕ РАКОПИСИ 669

80. Орлов Алексей - ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ПОРТРЕТ РЕВОЛЮЦИИ В КНИГЕ ИВАНА БУНИНА «ОКАЯННЫЕ ДНИ» 681

81. Петрова Снежана – ИНТЕРКУЛТУРНОСТА ВО КОМУНИКАЦИЈАТА (РАЗМИСЛУВАЊА ЗА КУЛТУРНО-ЦИВИЛИЗАЦИСКИТЕ И ОБРАЗОВНИТЕ ПЕРСПЕКТИВИ) 691

82. Петрова-Ѓорѓева Емилија, Коцев Митко - ВОСПИТНАТА ФУНКЦИЈА НА УЧИЛИШТЕТО ВО СОВРЕМЕНОТО ОПШТЕСТВО 699

83. Петрова-Ѓорѓева Емилија, Мирасчиева Снежана, Китанова Ирена, Коцева Даниела - СОВРЕМЕНОТО УЧИЛИШТЕ КАКО ОРГАНИЗАЦИСКИ СИСТЕМ 707

84. Петрова-Џамбазова Снежана – МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВО ТЕЛЕВИЗИСКИТЕ РЕКЛАМНИ ПОРАКИ 713

85. Петровска-Кузманова Катерина - МАКЕДОНСКИТЕ ОБРЕДНИ ПОВОРКИ ВО ИСТРАЖУВАЊАТА НА НИКИТА ИЛИЧ ТОЛСТОЈ 719

86. Popova Ana - THE REPRESENTATION OF ST. NICHOLAS THE WARM-HEARTED PROTECTOR AND ST. SIMEON THE STILYTES IN THE CHURCH OF ST. GEORGE AT POLOŠKO 727

87. Pop-Zarieva Natalija, Iliev Krste - THE BYRONIC HERO: EMERGENCE, ISSUES OF DEFINITION AND HIS PROGENIES 741

88. Попоска Соња - АКЦЕНТОТ И АКЦЕНТСКИТЕ ЦЕЛОСТИ ВО ЈАЗИКОТ НА МЕДИУМИТЕ 749

89. Правдина Ирина - КОНТРАСТИВНЫЙ АНАЛИЗ ТЕРМИНОВ РОДСТВА В ДИАХРОНИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ (НА МАТЕРИАЛЕ РУССКОГО И СЕРБСКОГО ЯЗЫКОВ) 759

90. Пресилска Јасмина – ВЛИЈАНИЕТО НА ФРАНЦИЈА И ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ РАЗВОЈОТ НА ОБРАЗОВАНИЕТО И КУЛТУРАТА ВО БИТОЛА 765

91. Продановска Весна - ВАЖНОСТА И ПРИОДИТЕ ПРИ ПРЕДАВАЊАТА ПО ПРАВИЛЕН ИЗГОВОР ВО ИЗУЧУВАЊЕТО НА АНГЛИСКИОТ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК 775

92. Пухова Татяна - РАСТИТЕЛЬНЫЕ ОБРАЗЫ В ВОРОНЕЖСКИХ КАЛЕНДАРНЫХ ОБРЯДАХ 785

93. Ramadanski Draginja L. - SOVIET BOOK OF THE DEAD 797

94. Ряполов Сергей - ВВЕДЕНИЕ В ФИЛОСОФИЮ» ВАСИЛИЯ НИКОЛАЕВИЧА КАРПОВА И ФОРМИРОВАНИЕ ОРИГИНАЛЬНОЙ РУССКОЙ ФИЛОСОФСКОЙ ТРАДИЦИИ 805

95. Сандева Васка, Деспот Катерина - АРХИТЕКТОНСКИ ЗАВЕСИ ВО ПРОСТОР ПРИЧИНА ЗА ДРАМАТИЧНОСТ ВО ПРОСТОР 817

96. Сидорук Екатерина - «МАССОВЫЙ» ЧЕЛОВЕК В КОНТЕКСТЕ РОЕВОЙ ЖИЗНИ (НА ПРИМЕРЕ ПОВЕСТИ «ГОЛУБОЕ И КРАСНОЕ», РАССКАЗА «КЛЮЧАРЕВ И АЛИМУШКИН») 825

97. Симионска Магдалена - МОРФОСИНТАКСАТА И МЕСТОПОЛОЖБАТА НА ПРИЛОШКИТЕ ОПРЕДЕЛБИ ЗА НАЧИН ВО АНГЛИСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК 829

98. Симоска Силвана – ГЕРМАНСКО-МАКЕДОНСКИ ЗАЕМКИ И/ИЛИ ЛАЖНИ ПАРОВИ 839

99. Sîrbu Otilia - BETWEEN SACRED AND PROFANE 857

100. Smilkova Viktorija - INTER-LINGUSTIC ANALYSYS OF APOLOGIES IN MACEDONIAN AND ENGLISH 863

101. Ставрева Веселиновска Снежна, Кирова Снежана - КОРЕЛАЦИЈА И ИНТЕГРАЦИЈА НА НАСТАВНИТЕ СОДРЖИНИ СО ЕКОЛОШКА ТЕМАТИКА НА ЧАСОВИТЕ ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК ВО ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО Р. МАКЕДОНИЈА 877

102. Стојанов Трајче - ДОСТОЕВСКИ КАКО ЛИТЕРАЛИЗАЦИЈА НА ФИЛОСОФИЈАТА НА СОЛОВЈОВ 887

103. Стојаноска Иванова Татјана, Анастасовски Иван,
Томевска Илиевска Елизабета - ИНТЕРКУЛТУРНИОТ ДИЈАЛОГ
И СПОРТОТ 899

104. Сулејмани Умит, Челик Махмут - МЕТОДИ И ТЕХНИКИ НА
ЧАСОВИТЕ ПО ТУРСКИ ЈАЗИК И КНИЖЕВНОСТ СПОРЕД
ПРОЦЕСИТЕ НА КОГНИТИВНОТО УЧЕЊЕ 905

105. Тамкина Вера - МУЗЕЙНОЕ ЭКСПОНИРОВАНИЕ КАК
ХУДОЖЕСТВЕННАЯ ПРАКТИКА НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ.....................915

106. Танеска Александра П., Здравковска-Адамова Благојка -
ИСКАЖУВАЊЕ МИНАТОСТ СО СУМ И ИМАМ-КОНСТРУКЦИИТЕ
ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК СО ОСВРТ НА НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ
ВО АЛБАНСКИОТ ЈАЗИК...923

107. Тантуровска Лидија - „МАША И МЕДВЕДЬ“ НА МАКЕДОНСКИ 933

108. Тасевска Марица - ЗАСТАПЕНОСТА НА ГЕРМАНСКИТЕ ЈАЗИЧНИ
ВАРИЕТЕТИ ВО АВСТРИЈА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ГЕРМАНСКИ Ј
АЗИК КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК „SCHRITTE INTERNATIONAL”.....................943

109. Тернова Татьяна - ИСТОРИЧЕСКАЯ КОНЦЕПЦИЯ А. МАРИЕНГОФА
В РОМАНЕ «ЕКАТЕРИНА» 951

110. Тефова Маја Ѓ. - ВОСПИТНО-ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС / НАСТАВАТА
ДЕНЕС 959

111. That Thanh-Vân Ton – LA COMMUNE DE PARIS: UNE PAGE
D'HISTOIRE MÉCONNUE, DÉFORMÉE VOIRE OUBILÉE.................................971

112. Тихонова Ольга - ОСНОВЫ ТИПОЛОГИИ И ЭВОЛЮЦИЯ
РОМАНТИЧЕСКОГО ГЕРОЯ В ЛИТЕРАТУРЕ XIX ВЕКА..................................979

113. Тодорова Марија, Коцева Весна - ШПАНСКИОТ ЈАЗИК ВО
ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА........................989

114. Тоевски Свето - ЗНАЧЕЊЕТО НА СОВРЕМЕНИТЕ ПЕДАГОШКИ
ТЕОРИИ И НА ЕФЕКТИВНАТА ИНТЕРАКТИВНА НАСТАВА - ПОГЛЕД
НА ПРАКСАТА НА МАКЕДОНСКИТЕ ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТИ И НА
ЈАЗИЧНИОТ ОДДЕЛ НА МИТ ИНСТИТУТОТ.. 997

115. Трајкова Мира - АКЦИОНА ПЕРСПЕКТИВА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ЗА
НАСТАВАТА ПО ФРАНЦУСКИ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК:
AGENDA И VITET 1017

116. Уланска Татјана, Кузмановска Драгана, Кирова Снежана - СЕМАНТИЧКА
СПОРЕДБА НА ТЕРМИНОЛОГИЈАТА НА СРОДСТВО ВО АНГЛИСКИОТ
И ГЕРМАНСКИОТ СО МАКЕДОНСКИОТ И СРПСКИОТ ЈАЗИК 1029

117. Фролова Анна - ЯЗЫК КЛАССИКИ И ЯЗЫК СОВРЕМЕННОСТИ
В ПЬЕСАХ-РЕМЕЙКАХ С. КУЗНЕЦОВА И О. БОГАЕВА «НЕТ
ПОВЕСТИ ПЕЧАЛЬНЕЕ НА СВЕТЕ…» И С. ЖАТИНА «РОМЕО И
ДЖУЛЬЕТТА: ВОРОНЕЖСКИЕ СТРАДАНИЯ»...1035

118. Холина Дарья - ЭКСПРЕССИВНЫЙ СИНТАКСИС В ПОЭЗИИ
У.Б. ЙЕЙТСА..1043

119. Хохонин Дмитрий - МЕТАФОРИЧЕСКОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НАИМЕНОВАНИЙ ЛИЦ, СВЯЗАННЫХ С МУЗЫКАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ И ПРОФЕССИЕЙ 1053

120. Христовска Соња – ЈАЗИКОТ ВО МОИТЕ СОНОВИ И СОНОВИТЕ НА МОИТЕ БЛИСКИ 1063

121. Цветановски Гоце - МАКЕДОНСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ НА НЕКОИ РУСКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ 1071

122. Цубалевска Мери - АСПЕКТИ НА ПРОУЧУВАЊЕ НА СТАРОСЛОВЕНСКАТА ЛЕКСИКА 1079

123. Челик Махмут, Сулејмани Умит - КРИТИЧКИ ОСВРТ КОН ЗБИРКАТА РАСКАЗИ „СЕДМОГЛАВИОТ ЏИН“ НА МУСТАФА КАРАХАСАН 1089

124. Чернобаева Алла - ПРЕДСТАВЛЕНИЯ О ГРЕХЕ И О ВОЗМЕЗДИИ В ВОРОНЕЖСКИХ ДУХОВНЫХ СТИХАХ 1097

125. Чуносова Ирина - РАЗВИТИЕ ВЫРАЗИТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ: ПРАКТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ 1103

126. Швецова Ольга - ЯЗЫКОВОЙ ОБРАЗ АНТИУЧЁНОГО (НА МАТЕРИАЛЕ ПОВЕСТИ И. ГРЕКОВОЙ «КАФЕДРА) 1109

127. Шутаров Васко - ДИНАМИЗИРАЊЕ НА КУЛТУРНАТА ДИПЛОМАТИЈА ВО РУСКО-МАКЕДОНСКИТЕ ОДНОСИ, НАЈНОВИ ПОКАЗАТЕЛИ 1117

УДК: 37.011.33:502/504]:811.111

КОРЕЛАЦИЈА И ИНТЕГРАЦИЈА НА НАСТАВНИТЕ СОДРЖИНИ СО ЕКОЛОШКА ТЕМАТИКА НА ЧАСОВИТЕ ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК ВО ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО Р. МАКЕДОНИЈА

Снежана Ставрева Веселиновска[1], Снежана Кирова[2]

[1]Проф. д-р, Факултет за образовни науки, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип snezana.veselinovska@ugd.edu.mk

[2]Виш лектор, Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип snezana.kirova@ugd.edu.mk

Апстракт

Образованието е дел од воспитанието (односно, воспитание во потесна смисла) кое го опфаќа стекнувањето на знаења, умеења и навики во секоја сфера од човековото живеење.

Во овој труд е разработено менаџирањето во воспитно – образовната компонента во заштитата и промовирањето на животната средина која претставува значајна алка во комплексот задачи кои требада бидат програмирани и имплементирани конкретно во наставните содржини по предметот англиски јазик.

Во рамките на реализацијата на проектот Интегрирано планирање на наставата за програмата „Интеграција на еколошката едукација во македонскиот образовен систем“, кој се реализира во повеќе општински основни училишта на територијата на Р. Македонија, се дистрибуираат прашалници/анкетни листови помеѓу учениците и наставниците, со цел да се утврди нивото познавањето на екологијата и животната средина кај учениците, каков е ставот на наставниците во однос на екологијата – интегрирана во наставата во основното образование, што сé се превзема за да се имплементираат голем број на проекти и еко – активности со цел да се вклучат учениците во истите и на тој начин во иднина да ја преземат улогата на главни актери во филмот т.н. “Планетата Земја“. Од анализата се утврдија јаките и слабите страни на моменталната еколошка состојба во училиштето. Согледувајќи ги слабите страни се дојде до заклучок дека навистина учениците имаат различни познавања и ставови во однос на екологијата, а исто така и наставниците. Во тој контекст се изразени и

нашите ставови и мислења за реализација на интегрирана настава преку изучување на еколошки теми на часовите по англиски јазик.

Клучни зборови:*еколошко образование, англиски јазик, еколошка култура, основно образование, корелација.*

I. Вовед

Училиштето е основниот фактор на воспитание и еко-образование. Со утврдените содржини и форми училиштето обезбедува најголеми можности во градењето на свеста на учениците. Тоа обезбедува значајни можности за стекнување на одредено знаење, но исто така и за градењето на одредени навики, за развој на еколошката свест, развивање на љубов и одговорен однос кон семејството. Во суштина, нашиот образовен систем подразбира континуиран образовниот процес кој се спроведува во установи наменети за овој тип на активност. Иако образованието на младите за заштита на животната средина ги има своите корени во семејството, училиштето е сепак незаменливо. Колкава важност ќе се посвети на еколошките содржини и дали ќе се направи корелација помеѓу наставните предмети во самиот наставен процес многу зависи од искуството и знаењата на учениците и од афинитетите и подготвеноста на наставникот. Затоа големо внимание треба да се посвети на континуираното стручно оспособување на наставникот низ дополнителни семинари и обуки. Значајно е колку и самото училиште сериозно се вклучува во активностите кои ги организира локалната заедница и дали постои сериозна соработка помеѓу нив.
Во организација на Здружението на граѓани ОХО со подршка на Министерството за образование и наука на Републикка Македонија и Швајцарската агенција за подршка и развој, како дел од Програмата *Немаме резервна планета*, од јануари 2010 година, делот од Програмата насловен како „Интеграција на еколошкото образование во македонскиот образовен систем“ успешно влезе во редовната воспитно-образовна работа во детските градинки и во редовната настава во основните и средни училишта во Република Македонија и стана задолжителен елемент во педагошката документација.
Во основните училишта во Република Македонија се релизира голем број на проекти кои се поврзани со екологијата сè со цел да се подигне свеста кај учениците на повисоко ниво и и да се изгради еколошка култура. Училиштата имаат можност да се вклучат во тие проекти, а еден од нив е добивање на статус на ЕКО – училиште. Што е всушност ЕКО-училиште? Еко-училиште е училиште кое ја усвоило заштитата на животната средина како една од основните вредности за управување и раководење. Училиштето покрај тоа што ги воспитува и едуцира учениците и децата на тема заштита на животната средина, ги едуцира и сите вработени во институцијата и пошироката заедница. Еко-училиштата теоретското знаење

го применуваат во пракса и при управувањето и раководењето ја земаат предвид состојбата и иднината на животната средина. Седумте чекори еко-менаџмент, четирите еко-стандарди или стандардите за одржлив развој кои доведуваат до конкретни и мерливи резултати за училиштата и за пошироката заедница, како и деветте теми од областа на заштитата на животната средина се водечки принципи.

Покрај наведените задолжителни и изборни предмети во училиштата, еколошките содржини се реализираат преку слободни и дополнителни активности. Во таквите активности се вклучуваат дополнителните часови по природни науки: секции (еколошки, биолошки, географски, планинарски ...), како и рекреативна настава во нижите одделенија во вид на: Еко акции, Еко катче, еколошки екскурзии, еколошки работилници, активности по повод одбележувањето значајни датуми...

Еко содржините треба да им овозможат на учениците во основното училиште да ги научат основните концепти (концептот на нарушување на еколошката рамнотежа, терминот деградација на животната средина), да се стекнат со знаења за штетното влијание на загадениот воздух, почва, вода, и со начини за спречување и заштита од сите негативни влијанија, да го научат значењето на поимот рециклирање итн.

Денешната состојба на животната средина бара на државно ниво во рамките на наставните предмети кои обработуваат еколошки прашања да се подготват стандарди на знаење, вештини и способности од екологијата. Развивање на способноста на перцепција на животната средина се сведува на градење на интелектуални способности кај учениците за правилно проценување на загрозеноста на планетата Земја. Во контекст на ова учениците треба да го знаат следново:

• критички да ги оценуваат своите постапки, своето однесување, а исто така и однесувањето на другите кон животната средина, врз основа на предвидувањето на можностите на негативното влијание врз неа;

• да ги согледаат правилата на индивидуалното однесување кон животната средина.

За еколошките појави и проблеми учениците треба да го знаат следново:

- основните противречности помеѓу општеството и природата;
- разни појави на трансформација на животната средина во корист на здравјето на луѓето;
- мерки кои општеството ги презема во заштита и унапредување на животната средина;
- еколошки процеси и законитости кои се случуваат во животот на заедницата;
- условите, последиците и начинот за надминување на состојбата на животната средина.

Воспитно - образовниот систем мора да биде во постојана функција на формирање на еколошките вредности кај учениците. На структурата на системот на еко-вредностите влијаат следниве фактори: образовниот систем, глобалното општество, технолошкиот развој, еколошките движења, традиции итн. На правилното создавање на систем од еколошки вредности влијаат и семејството и опкружувањето воопшто.
Конкретно во образовниот систем на Република Македонија не постои, барем засега, посебен предмет (задолжителен или пак изборен) кој се изучува, а е посветен на екологијата и заштитата на животната средина. Изучучувањето на екологијата и запознавањето со неа, нејзиното значење за човекот, се врши со примена на корелациско-интеграцискиот метод на еколошките со наставните содржини од другите наставни предмети.
Учебниците се поделени на наставни теми кои обработуваат одредени содржини од областа на соодветниот наставен предмет. Во рамките на тие теми се интегрирани и еколошки содржини, направена е корелација помеѓу нив и на тој начин им се доближуваат на учениците. Како и колку успешно тоа ќе биде направено сепак зависи од умешноста, односно од креативноста и инвентивноста на наставникот, неговите менаџерски способности за време на наставниот час, методите и техниките кои ќе ги користи, како и сите расположливи наставни и други ресурси сè со цел доближување на еколошките содржини до ученикот, подигање на еколошката свест и градење на еколошката култура.

II. Еколошкото образование на час по англиски и француски јазик

Во учебниците по англиски и француски јазик се работи на теми кои обработуваат одредени содржини согласно наставните планови и програми. Во определени теми се интегрирани и еколошки содржини кои опфаќаат различни сегменти од екологијата и заштитата на животната средина. Преку овие содржини учениците се запознаваат со екологијата, со значењето на здравата животна средина, загадувањето и грижата за неа. Целта на наставникот е да направи една корелација помеѓу екологијата и англискиот / францускиот јазик, да ја најде врската помеѓу нив, да ги интегрира меѓусебно и за време на наставниот час да им го пренесе сето ова на учениците.
Со примена на најразлични техники и методи, со изработка на еко-проекти, со директно вклучување во еко- истражувања тој на учениците треба да им го пренесе знаењето и да ги насочи кон реално и критичко размислување во однос на нивното однесување и однесувањето на другите кон животната средина.
На час по анлиски и француски јазик учениците го изучуваат јазикот, запознавајќи се со граматиката и вокабуларот, истите ги поврзуваат и ова на крај резултира со писменото и усното изразување на учениците. Покрај развивањето на 4-те основни јазични вештини: слушање, зборување, читање

и пишување како и учењето на граматиката, фонетскиот систем и вокабуларот, ова програма сака да ги направи учениците граѓани со солидно знаење и високи морални вредности кои ќе можат да придонесат за подобро општество и држава. Според програмата јазичните вештини треба да се градат кумулативно и да се третираат со повторување и постојана употреба како би се зголемил ефектот на учењето.

Оваа конструктивна идеа за ваков начин на учење е разработена од страна на Knapp (2000) кој тврди дека луѓето не се пасивни примачи туку дека активно се стекнуваат со знаење. Под ова тој подразбира дека учениците го поврзуваат материјалот со претходно стекнато знаење и притоа го усвојуваат, што пак, се согледува во нивни сопствени интерпретации. На тој начин се прави и интеграција на овие два предмета - странскиот јазик и екологијата. Во рамките на наставниот час на кој се предвидени теми со еколошка содржина, во учебниците се обработуваат текстови со еколошка содржина.

Наставникот ги објаснува непознатите зборови од екологијата со помош на видео презентации, слики, преку песнички и интерактивни едукативни игри, сè со цел да им помогне на учениците на полесен начин да ги разберат, запомнат, а потоа и применат непознатите зборови во своето писмено и усно изразување.

III. Зошто да се предава еколошко образование на часот по англиски и француски јазик?

Воспитанието и образованието се процеси кои се дел од животот на човекот. Процеси кои меѓусебно се надополнуваат и кои претставуваат основа на која се поставуваат темелите на науката и техниката. Под воспитание се подразбира секое намерно влијание врз развојот на личноста, но и она со кое се овозможува личноста да стекнува знаење, она со кое се помага личноста да усвојува умеења, она со кое се канализира процесот на изградување на навики, она што придонесува за развивање на нејзините психо-физички способности и она кое се однесува на нејзиниот поглед на свет. Затоа воспитанието може да се дефинира како овозможување на личноста да се стекне со одредени знаења, умеења и навики, негувајќи ги своите психо-физички способности и формирајќи реален поглед на свет.

Според ова, образованието е дел од воспитанието (односно, воспитание во потесна смисла) кое го опфаќа стекнувањето на знаења, умеења и навики во секоја сфера од човековото живеење.

Во овој труд нас ќе нé интересира менаџирањето со воспитно – образовната компонента во заштитата и промовирањето на животната средина која претставува значајна алка во комплексот задачи кои требада бидат програмирани и имплементирани конкретно во наставните содржини по предметот англиски и француски јазик.

Со цел да имаме што помалку негативни последици и нарушување на еколошката рамнотежа и истата да е сведена на минимум, потребно е младата популација да се едуцира уште од најрана возраст. Па затоа може да се каже дека основното училиште е местото каде учениците ги добиваат основните и почетни знаења и познавања од екологијата кои влијаат врз развојот на позитивна еколошка свест и еколошката култура.
Меѓутоа, најважен актер, креатор и менаџер во училницата и на часот во рамките на воспитно-образовниот процес е наставникот. Тој преку својата професионалност, искуство, знаење, вештини, култура и комуникација ќе успее да ја реализира својата задача и да ја постигне својата цел, а тоа е учениците да ги совладаат наставните содржини, да стекнат знаења и истите да можат да ги применат. Тие го имаат потенцијалот да донесат промени во образовниот систем кои ќе ги преобликуваат знаењето и вештините на идните генерации.
Основната задача е да се воочи како наставникот преку наставните содржини по предметите англиски и француски јазик, ќе влијае врз подигањето на нивото на еколошката култура кај учениците. Риверс истакнал дека „Како учители по јазици ние сме најсреќни учители...бидејќи сите предмети се наши. Сè она за што нашите ученици сакаат да комуницираат или читаат, сето тоа е содржина на нашиот предмет“ (Rivers, W. 1976).
Како и сите други професионалци и наставниците по англиски и француски јазик придонесуваат на еден или друг начин кон запирање на деградацијата на животната средина и треба да ја користат својата професија не само да ги развијат комуникациските вештини на учениците туку и да им се дадат одредени знаења за да изградат свои сопствени ставови со кои ќе влијаат на светските проблеми, општо и посебно на заштитата на човековата околина. Наставата по англиски/француски јазик не треба да биде ограничена само на подобрување на јазичното владеење, туку и да ги оспособи учениците за стратегии на критичкото и компаративно мислење кое може да биде од корист за одржливоста на човештвото воопшто.
Од овде можеме да се заклучи дека наставничката професија може да се користи за промовирање на еколошки прифатливо однесување на граѓаните и развивање на еко-применета лингвистичка свест меѓу наставниците по англиски и француски јазик како странски или втор јазик.
Екологијата и еколошките содржини се еден од најдобрите примери кои покажуваат дека современото образование може и треба да биде предметно-интерактивно и интердисциплинарно, како би се овозможило осознавање, разбирање и обликување на светот околу нас. Имајќи ја предвид природата на еколошките содржини, примената на корелациско – интеграцискиот методски пристап може, доколку се сака, на учениците да им овозможи квалитетно знаење и сеопфатно разбирање на комплексните еколошки појави и процеси.

Изучувањето на еколошки содржини на часот по англиски/француски јазик ќе придонесе за збогатување на вокабуларот, подобрување на вештините за слушање и зборување, запознавање на учениците со политиката што ја водат англосаксонските и франкофонските земји во зачувувањето на животната средина, начинот на кој тие земји го доближуваат глобалниот еколошки проблем до своите ученици.

Според Babcock, (1993) успешно учење на некој јазик еднакво вклучува успешно комбинирање на стекнати микро и макро вештини во соодветни изрази на комуникација, а еколошките теми се богат извор на материја за комуникација. Повторно обмислување и проширување на целите на наставата по англиски и француски јазик е уште една причина за вклучување на еколошкото образование во оваа настава, а овде до израз ќе дојдат менаџерските способности на наставникот при нивното интегрирање. Cates, (2005) истакнува: „Ние не можеме да кажеме дека наставата по англиски и француски јазик е успешна ако нашите ученици, без оглед на тоа колку течно го зборуваат јазикот, немаат знаење за светските проблеми, немаат развиена општествена совест затоа што своите комуникациски вештини ги користат за меѓународен криминал, експлоатација, угнетување и еколошко разурнување.“ Со ова се истакнува сè поголемиот интерес за инкорпорирање на еколошкото образование во наставата по англиски и француски јазик.

Наставниците преку изучувањето на англискиот и француски јазик како светски јазици имаат за задача да им помогнат на учениците да стекнат комуникативни вештини за да во иднина активно се вклучат во решавањето на глобалниот проблем – заштита на нашата планета. Целта на воведувањето на еколошкото образование во настава по англиски/француски јазик е да се подигне свеста на учениците за глобалните еколошки кризи. Еколошки свесни активности можат да го вклучат следното Cates, (2005): пишување писма до организации, влади и компании, садење дрвја и растенија, намалување на користење на хартија, пластика и енергија, повторно користење на материјали – на пр. стаклени тегли и шишиња, рециклирање на материјали и купување на производи направени од рециклирани материјали (на пр. хартија), собирање фондови за еколошки акции, учествување во еколошки акции, образување на други луѓе, бојкотирање на еколошки неприфатливи производи, одбегнување на консумирање на месо на загрозени видови итн.

Преку наставните содржини, учениците мора да се поттикнуваат за да развиваат вредности кои ќе бидат од корист како за нив самите, така и за општеството како целина. Тие мораат да сфатат дека луѓето не можат да управуваат со природата, бидејќи природата е посилна од човекот и опстанокот на човекот зависи од природата. Исто така учениците мораат да бидат свесни дека не можат да се решат сите еколошки проблеми со помош на технички средства. Еколошките проблеми, т.е. проблемите во животната средина, мора да се решаваат со вистинско разбирање и почитување на

односот помеѓу човекот и природата и издигнување на еколошката култура над колективната свест.

IV. Современа наставна техника и технологија во рамките на еколошкото образование на часот по англиски и француски јазик

Примената на современата наставна техника и технологија на час по било кој наставен предмет е во функција на зголемување на квалитетот на воспитно-образовниот систем. За таа цел направени се и голем број на реформи во образованието. Развојот на техниката и технологијата и нивната примена во текот на наставниот час овозможуваат на полесен начин да се доближи наставното градиво до учениците и истите тие да се вклучат активно во самата реализација на часот со свои ставови, дискусии, истражувања и заклучоци.

Кога станува збор за наставен предмет како англискиот/францускиот јазик кој бара постојана интеракција помеѓу наставникот и ученикот, развиена комуникација, истражување и изучување на цивилизацијата, историјата и културата на друг народ, современата техника и технологија како наставни средства и помагала станува императив на современото образование.

Нивната примена влијае врз мотивацијата на учениците при изучувањето на јазикот, затоа што како што рековме и погоре тие сакаат активно да се вклучени во истражувања на Интернет, да слушаат музика, да гледаат презентации, филмови видеа, да се активно вклучени во изработување на проекти, постери, флаери, во драмски секции и други активности кои го ставаат акцентот над традиционалната настава. Со други зборови, тие ја сакаат креативната и интерактивна настава.

Токму изучувањето на еколошките теми на часот по англиски/француски јазик бара примена на современи наставни средства и помагала: компјутери, ЛЦД проектори, ЦД плеери, Радио и ТВ уреди, телефони. На тој начин, со користење на Интернет, со помош на електронски речници, преку леснички, филмови, видео клипови и презентации, наставникот ќе може на учениците поблиску да му ги објасни поимите, непознатите зборови, да се запознаат со еколошката култура, и еколошките акции кои земјите од англиското и францускoто говорно подрачје ги преземаат за заштита на планетата Земја.

Збогатувањето на вокабуларот со зборови од екологијата ќе им помогне на учениците во подобрување на усното и писменото изразување, но и во иднина како граѓани на општеството за креирање на еколошки политики, градење на капацитети за вклучување и преземање на активности и чекори за заштита на животната средина на глобално ниво.

V. Заклучок

Од овде може да се извлече и главниот заклучок за потребата од интегрирање на екологијата на час по англиски јазик. Целта на воспитно – образовниот систем на нашата земја е да се создадат кадри кои ќе можат да одговорат на личните и потребите на општеството. Тоа всушност е и целта на секој наставник. Ученикот кој добро го владее јазикот и кој има основни, но и продлабочени знаења од областа на екологијата ќе може успешно да се вклучи во борбата со глобалното затоплување и спас на планетата Земја. Ќе може да го крене својот глас кон светските фактори кои се безмилоснои и во потрага по стекнување на богатства и профит заборааат на своите огништа, на своите детства, заборааат на човекот.
Целта на воспитно - образовниот систем на Република Македонија е да создава одговорни граѓани кои ќе бидат компетентни во извршувањето на своите задачи и одговорности и на кои ќе им биде доверена сегашноста и иднината на сегашните и на идните генерации. Граѓани на кои може да им биде доверен животот на планетата Земја.

VI. ЛИТЕРАТУРА

1. Babcock, S. P. (1993). *The Significance of Cultural Influences within the ESL/EFL Classroom: A Taiwan Experience*. Eric Document Reproduction Service Number 375681, 29.
2. Cates, K. A. (2005). Teaching for a better world: Global issues and language education in Japan in Osler, A. and Starkey, H. (eds.) *Citizenship and Language Learning: International Perspectives.* UK: Trentham. 59-73.
3. Jacobs, G. M., & Cates, K. (1999). *Global education in second language teaching.* KATA, 1(1), 44-56.
4. Knapp, D. (2000): The Thessaloniki declaration: a wake-up call for environmental education, *Journal of Environmental Education*,
5. Петрова-Ѓорѓева, Е. (2010) “Основи на педагогијата“, Штип, стр.11
6. Rivers, W. (1976). *Speaking in many tongues: Essays in foreign language teaching (2nd edition)*. Rowley, MA: Newbury House
http://www.ftn.kg.ac.rs/konferencije/tio08/PDF/RADOVI/217%20Sehovic,%20Marjanovic,%20Biocanin%20-%20Ekolosko%20obrazovanje....pdf